

Datastrategie politie 2022-2025

'Data voor veiligheid'

Oktober 2022
Definitief-v1.0

Definitief
Versie 1.0
Versiedatum 19 oktober 2022
Rubricering openbaar

Inhoud

1.	Data als essentieel bedrijfsmiddel	3
2.	Visie op data.....	5
3.	Wat staat het bereiken van de visie in de weg.....	7
4.	Datastrategie	8
5.	Randvoorwaarden en risico's	13
	Documentinformatie.....	15

1. Data als essentieel bedrijfsmiddel

Big data, data-analytics, biometrie, sensing, spraakherkenning, kunstmatige intelligentie: slechts een aantal voorbeelden van nieuwe beschikbare technieken waarin data, en technologie om data ook te gebruiken voor het politiewerk, een onmisbare rol speelt. Het transparante gebruik en hergebruik van data en algoritmes was al belangrijk en wordt de komende jaren alleen nog maar belangrijker. Dit geldt voor de hele organisatie, van het verbeteren van de opsporing tot het optimaliseren van de bedrijfsvoeringsprocessen.

Randvoorwaarde daarbij is dat de politie zich houdt aan de relevante wet- en regelgeving (o.a Wpg, AVG) en oog heeft voor de ethische aspecten van datagebruik. Daarbij moet ook de (cyber)security op orde zijn.

Tegelijkertijd wordt van de politie verwacht dat alles in het werk wordt gesteld om de digitaal steeds “slimmer” wordende criminelen te slim af te zijn en bijvoorbeeld cybercrime en ‘cyber enabled crime’ aan te pakken. In dit dilemma, tussen maximaal gebruik van data en technologie enerzijds en de bescherming van privacy en het verantwoorden ten aanzien van methoden en technieken anderzijds, dient de politie een heldere aanpak neer te zetten.

Samen en integraal. Daar is deze Datastrategie politie voor gemaakt. Om met data te werken aan de veiligheid van Nederland maar ook die van onze medewerkers.

Politiewerk wordt meer en meer datagedreven. Dat betekent dat ook het werk- en denkniveau van de politie verandert: meer analytisch, meer kennis van het geheel van aspecten dat te maken heeft met data en ‘datamanagement’ (hoe we met data om willen en moeten gaan). Dit is iets wat consequenties heeft voor het hele korps. Voor de operatie en de manier waarop we ons werk doen, en voor de IV om dit goed te ondersteunen en mogelijk te maken.

Meer datagedreven werken is een integraal onderdeel van het politiewerk. Dit vraagt om maatregelen en technologie om met grote hoeveelheden data om te gaan en van daaruit relevante en bruikbare producten te maken voor de ondersteuning van keuzes en beslissingen.

Politiewerk is mensenwerk met data. Naast mensen vormt data een cruciale factor voor het behalen van onze resultaten en onze missie. Goede verwerking van politie-informatie is vaak het verschil tussen succes en falen, van de individuele collega tot de organisatie als geheel. De politie gaat gericht sturen op het maximaal benutten van data en op het toepassen daarvan bij de sturing op haar processen.

De politie beschikt over veel data en dat wordt snel veel meer. Kennis van politiemensen en technologische gereedschappen om al die data adequaat te analyseren en te duiden bieden enorme mogelijkheden om ons politiewerk succesvoller uit te voeren. Data zijn voor de politie een strategisch bezit en bedrijfsmiddel.

Op dit moment zijn belangrijke randvoorwaarden om de potentie ten volle te benutten echter onvoldoende op orde. Zo is er onvoldoende samenhang in de manier waarop we gegevens vastleggen, beheren en delen. Daarbij is er, naast de ‘standaardeisen’ volgend uit (onder andere privacy-)wetgeving, een toename van eisen voor het gebruik van data en informatietechnologie in de operatie. Het maatschappelijk en politiek debat over het gebruik van algoritmes en Bigdata-toepassingen toont aan dat we als overheidsorganisatie voortdurend moeten voldoen aan hoge normen voor privacy, ethiek en transparantie. De specifieke uitdaging voor de politie wordt daarnaast ook ingegeven door het feit dat criminelen zonder dezelfde beperking over steeds meer data en technologie beschikken.

Met deze datastrategie geven we invulling aan de strategische agenda en de IV-strategie. Concreet werken we hier de derde ambitie van de IV-strategie nader uit: Datagedreven politiewerk. Hiermee versterken we de strategische richting waarvoor het korps heeft gekozen. Omdat we als politie samenwerking opzoeken in de aanpak van veiligheidsproblemen, vinden we het ook belangrijk om de datastrategie extern te verbinden. We sluiten daarom inhoudelijk aan bij de Interbestuurlijke Datastrategie. Deze is geschreven voor de rijksoverheid, provincies, gemeenten en waterschappen.

In hoofdstuk 2 beschrijven we de visie op data, wat investeren in en het gebruik van data voor het korps kan gaan betekenen. In hoofdstuk 3 geven we aan dat er al veel meerwaarde uit data gehaald wordt maar dat er nog belangrijke knelpunten zijn die het realiseren van de visie in de weg staan. In hoofdstuk 4 combineren we de visie uit hoofdstuk 2 en de tekortkomingen uit hoofdstuk 3 en geven aan met welke strategie we aan het bereiken van onze visie gaan werken. Dat doen we aan de hand van drie speerpunten. Tenslotte beschrijven we in hoofdstuk 5 welke randvoorwaarden en risico's aan de datastrategie verbonden zijn.

Data, informatie, kennis en intelligence: We gebruiken in dit document data en informatie. Data (of het synoniem gegevens) verschilt van informatie omdat aan informatie betekenis is gekoppeld. Gebruikers hebben altijd deze betekenis nodig. In dit document hanteren we daarom het begrip informatie wanneer we ook het gebruik of het gebruikersperspectief van data mee willen nemen.

Kennis betreft inzichten die onder meer ontstaan door informatie te combineren, in context te plaatsen en eerdere ervaringen aan te koppelen. Wanneer we informatie combineren met onze kennis en er een actie aan verbinden dan noemen we dit intelligence (uit: Informatiegestuurd Politiewerk in de praktijk).

2. Visie op data

De politie wil slagvaardiger en efficiënter zijn door meer datagedreven te werken. Alleen met technologie kunnen we de steeds toenemende hoeveelheden informatie effectief verwerken. Wij hebben de volgende visie ten aanzien van het gebruik van data.

Data voor veiligheid

Gebruik van data biedt grote kansen om bij te dragen aan het oplossen van maatschappelijke opgaven. Dit geldt zeker ook voor de 'opgave veiligheid' waar de politie een belangrijke bijdrage aan levert.¹

Data raakt de hele organisatie

Er zijn nog grote kansen over de volle breedte van het werkveld van de politie. Preventie, opsporing, traditionele criminaliteit, cybercrime, bedrijfsvoering, vergunningen, dienstverlening, (keten-)partners, internationaal. Er is eigenlijk geen terrein waar het beter, slimmer gebruik van data niet tot grote meerwaarde kan leiden.

Verantwoord en getoetst

De waarde van data komt maximaal tot uiting wanneer de inzet steeds wordt getoetst aan de bijdrage aan onze maatschappelijke opgave maar tevens ook aan wat er (technisch) kan, (juridisch) mag en wat (ethisch) wenselijk is. Data wordt waarde(n)gedreven ingezet².

Samenwerking en overheidsbrede aanpak

De politie staat in haar ambitie op het gebied van data niet alleen. Wij werken mee aan een federatief datastelsel, waarin data bij de bronhouder blijft en voor anderen toegankelijk, legitiem en begrijpelijk wordt gemaakt via collectieve afspraken. Ook op het niet-technische vlak zoals het versterken van dataexpertise en –kennis richten wij ons op een overheidsbrede aanpak. We versterken zo ons vermogen tot datagedreven werken.

Bedrijfsmiddel

Om waarde te halen uit data moet je deze zien als bedrijfsmiddel en ook als zodanig actief beheren met duidelijke verantwoordelijkheden en kwaliteitswaarborgen. Iedere collega weet wat hij mag met data en heeft daarvoor de juiste kennis en middelen. De strategische verantwoordelijkheid voor data moet daarbij belegd worden bij de strategische top. De politie stuurt met en op data.

Speerpunten

Bovenstaande visie realiseren we langs drie speerpunten die we vervolgens gebruiken om de strategie verder uit te werken. De uitwerking van de strategie staat beschreven in hoofdstuk 4. De speerpunten met betrekking tot data zijn in lijn met de speerpunten uit de korpsstrategie en de overheidsbrede ambitie.

Een datagedreven³, naar buiten gerichte organisatie

De politie gaat meer datagedreven werken om de veiligheid beter te dienen en criminaliteit effectiever te bestrijden op een wijze die door partners in het veiligheidsdomein en burgers kan worden vertrouwd. Data wordt waarde(n) gedreven ingezet.

Dat vraagt om een professionele organisatie

Politiewerk is mensenwerk met data. Naast mensen vormt data een cruciale factor voor het behalen van onze missie. Goede verwerking van politie-informatie is vaak het verschil tussen succes en falen, van de

¹ Opgave veiligheid: in dit geval een combinatie van de taak die de politie heeft op het gebied van veiligheid en resultaat. Veiligheid betreft zowel veiligheid in de maatschappij als veiligheid van politiemedewerkers.

² De waarden waar de verwerking van data aan moet voldoen worden in een aanvullend document uitgewerkt. Zo is bijvoorbeeld ook duurzaamheid wel degelijk relevant.

³ Datagedreven werken: Datagedreven werken is werken op basis van feiten, die verzameld worden in de vorm van data, geanalyseerd worden naar informatie, samen met domeinkennis op de juiste manier geïnterpreteerd worden naar bruikbare inzichten, en om op basis van deze inzichten een zo geïnformeerd mogelijk besluit te nemen. We hanteren in dit document het begrip datagedreven in plaats van informatiegestuurd of intelligence gedreven omdat de datastrategie gaat over het organiseren van data.

individuele collega tot de organisatie als geheel. De politie stuurt gericht op het optimaal kunnen benutten van data en op het gebruik daarvan bij de sturing op haar processen.

Die wordt ondersteund met een optimale gegevenshuishouding

De politie zet data in om effectief bijdrage te leveren aan veiligheid met behulp van een robuuste informatievoorziening (IV) en met de waarborgen via een kwaliteitssysteem.

3. Wat staat het bereiken van de visie in de weg

De waarde die wij als politie halen uit data is nu al enorm. Niet zelden wordt data gezien als politiewapen. Data zijn onmisbaar om resultaten te bereiken in de operatie, maar ook om sturing te geven of om ondersteuning vanuit de bedrijfsvoering te leveren. De ontwikkeling van het steeds meer en steeds geavanceerder gebruik van data is dan ook al meer dan tien jaar gaande, waarbij deze geformuleerde visie nu naar samenhang streeft

De politie is door de digitalisering van de samenleving gedwongen om haar digitale (en dus ook data-) skills te vergroten. Indien de politie zich op dat vlak niet ontwikkelt, raakt zij vertrouwen kwijt dat de samenleving in haar heeft. Datzelfde risico ontstaat als de politie de beschikbare technologie niet op een goede manier toepast. Maar het gebruik van data biedt ons veel en heeft ook grote potentie voor de ontwikkeling van de politie van morgen. Om deze potentie te benutten is het van belang te kijken naar de knelpunten die dit in de weg staan. In bijlage II schetsen we de oplossingsrichting van deze knelpunten.

We zorgen niet goed voor onze data waardoor we rendement mislopen

Het gebruik van data levert nu al ontzettend veel op. Kijk bijvoorbeeld naar Encrochat of de aanhouding n.a.v. de moord op Peter R. de Vries. De huidige focus op hoe we met data meerwaarde leveren is waardevol. Deze strategie kijkt ook naar wat het ons oplevert wanneer we data en processen rond deze data gericht zouden beheren en ontwikkelen. Met andere woorden, data is binnen de politie op dit moment vooral een product dat we produceren en gebruiken en in veel mindere mate een bedrijfsmiddel waar we bewust mee omgaan. Het ontbreekt aan duidelijke verantwoordelijkheden en bewuste sturing op data, wat leidt tot een serie knelpunten die ervoor zorgen dat we veel extra capaciteit moeten steken in het vinden, ontsluiten, bewerken, vergelijken, classificeren, juridisch borgen, verwijderen of delen van data en tegelijkertijd resultaten laten liggen die ermee geboekt zouden kunnen worden.

We werken samen maar halen hier onvoldoende meerwaarde uit

We zijn een maatschappelijke op samenwerking gerichte organisatie die wil opereren in hart van de samenleving. Die verbondenheid daar mogen we trots op zijn. Het levert ons ook veel op: inzicht en kennis maar ook vertrouwen. Die samenwerking is er ook op het gebied van informatie. Wij delen die in de keten, met partners, burgers en in samenwerkingsverbanden, nationaal en internationaal. Dat delen kost ons vaak veel versplinterde capaciteit en levert ons qua informatiepositie niet zelden te weinig op. In samenwerkingsverbanden moeten we daarom ook kijken naar maatschappelijke belangen: daarbij is voor de politie steeds van belang om vast te stellen hoe de samenwerking bijdraagt aan onze informatiepositie. Een basisgedachte hierbij zou daarbij moeten zijn dat onjuiste gegevens – net zoals bij de basisregistraties – aan ons terug gemeld worden.

We zijn kwetsbaar op privacy, security, business continuity en diverse andere wettelijke verplichtingen (IV-strategie)

We hebben mooie stappen gemaakt op het gebied van de Wpg, AVG en Baseline Informatiebeveiliging Overheid maar dit vereist blijvende aandacht. Er zijn nog tal van andere verplichtingen waarvoor hetzelfde geldt: We gebruiken diverse basisregistraties maar hebben moeite met het terugmelden van fouten; De wijze waarop wij informatie beheren maakt het moeilijk om te voldoen aan de Archiefwet en de Wet Open Overheid; Het testen met productiedata is soms noodzakelijk maar kan slecht binnen de huidige wetgeving; Dataminimalisatie staat op gespannen voet met de ontwikkeling van datascience toepassingen.

Voldoen aan de verwachtingen van de buitenwereld

De negatieve gevolgen van het onjuist beheren, combineren, delen en/of gebruiken van data en het toepassen van algoritmen, die kunnen leiden tot uitsluiting van individuen of groepen, kunnen groot zijn. De potentiële negatieve impact geldt niet alleen voor de personen op wie de data betrekking heeft, maar het geldt ook voor de legitimiteit van de politie en voor het brede vertrouwen dat de politie nu heeft. Daarbij zijn we nog onvoldoende transparant over de gegevens die we verwerken en voldoet onze documentatie vaak niet aan de eisen die horen bij aantoonbaarheid en transparantie.

4. Datastrategie

De datastrategie politie is gekoppeld aan andere strategieën, simpelweg omdat het daar een invulling aan geeft. Hoewel er meer zijn, noemen we met name de korpsstrategie, de IV-strategie en de Interbestuurlijke Datastrategie.

De IV-strategie over datagedreven politiewerk

De politie maakt transparant, legitiem en ethisch verantwoord gebruik van relevante en kwalitatief hoogwaardige data en algoritmes (zelf of via partners). We ontwikkelen toepassingen van data-gedreven werken, zowel met meerwaarde voor de operatie als voor onze bedrijfsvoering. De focus ligt daarbij naar buiten: veiligheid in de samenleving, in de keten, in samenwerkingsverbanden en voor de burger. Burgers krijgen regie op hun gegevens (voor zover mogelijk). We koppelen data waar mogelijk los van systemen en leggen deze eenmalig vast via gestandaardiseerde interfaces.

We versturen geen data maar ontsluiten ze intern en extern in ketens en samenwerkingsverbanden, nationaal of internationaal. De benodigde competenties om datagedreven te werken zijn bij de politie aanwezig (IV strategie 2022-2025).

Datagedreven werken is meer dan een datavraagstuk alleen. De informatiehuishouding moet op orde zijn en het betekent ook dat medewerkers de juiste competenties moeten hebben en volgens passende werkwijzen (snel, wendbaar) moeten kunnen werken. Datagedreven werken is een veranderproces op alle aspecten van operationeel werk en bedrijfsvoering. Het is niet de richting van deze strategie om zoveel mogelijk data te verzamelen en de wereld vervolgens door een datatechnologie-bril te beschouwen. Politiewerk kent nog steeds “traditionele” aspecten. In het bereiken van de ambitie zoeken we steeds de balans tussen maatschappelijke meerwaarde en wat er (technisch) kan, (juridisch) mag en (ethisch) wenselijk is.⁴

Speerpunt 1: Een datagedreven, naar buiten gerichte organisatie

De politie gaat meer datagedreven werken om veiligheid beter te dienen en criminaliteit effectiever te bestrijden op een wijze die door partners in het veiligheidsdomein en burgers kan worden vertrouwd. Data wordt waarde(n) gedreven ingezet.

- *De politie werkt waarde(n)gedreven, ook met data.* Politiewerk vereist een afweging tussen de uitoefening van ons gezag en het effect dat we daarmee bereiken. Dat afwegen doen we bij de inzet van geweldsmiddelen en bij de inzet van grootschalige of complexe gegevensverwerkingen. Zo is de inzet van geavanceerde analyses noodzakelijk voor de politie maar brengt dit ook risico's met zich mee met betrekking tot publieke waarden die gestoeld zijn op mensenrechten, zoals privacy, vrijheid van meningsuiting en persoonlijke autonomie. Er kunnen ook meer specifieke waarden in het gedrang zijn. De politie moet ook hierop reflecteren bij de inzet van data. Deze waarden zijn beschreven in de vorm van de “Waardenkaart voor goed Politiewerk”⁵. De wijze waarop medewerkers met data omgaan is niet anders dan hoe we de samenleving tegemoet treden. Dit betekent dat we dit juridisch en ethisch getoetst hebben, dat de toepassing gedocumenteerd moet zijn en dat het toezicht georganiseerd is. Naarmate de gevolgen van de gegevensverwerking ingrijpender worden, dienen de waarborgen ook toe te nemen. Voor grootschalige gegevensverwerkingen wordt centrale toetsing ingericht.
- *Gericht op samenwerking.* Om de meeste waarde te kunnen leveren is samenwerking met partners van belang. De politie moeten zorgen dat haar data vindbaar en deelbaar is, intern en extern⁶. Het uitgangspunt daarbij is dat gegevens bij de bron beheerd worden, zo veel mogelijk op basis van eenmalig beheer. Het uniformeren van gegevens en het ophalen van gegevens bij

⁴ In de bijlage is een uitgebreidere analyse van de perspectieven op data opgenomen.

⁵ Waardenkaart voor goed politiewerk, M. Geheim, S. Blink, M. Verbraak, 2021

⁶ Ontleend aan de FAIR-principes; Findable, accessible, interoperable, re-usable.

de bron zijn belangrijke principes van de “Common Ground”⁷ gedachte die veel draagvlak heeft bij gemeenten en andere overheidsorganisaties. Deze principes nemen wij onverkort over. De samenwerking geven wij bij voorkeur vorm via een federatief knooppunt⁸ waarmee aangewezen ketenpartners toegang krijgen tot informatie op basis van federatie en coördinatie. Dit vragen wij ook van de ketenpartners. De organisaties van het samenwerkingsverband maken afspraken over de dienstverlening en het inrichten van een coördinatiefunctie om de regie op die samenwerking te voeren. Er worden afspraken gemaakt over hoe de toegang wordt ingericht en welke informatie wordt uitgewisseld.

Het aansluiten op gegevensniveau geeft de mogelijkheid gecontroleerd gegevens te leveren met hoge kwaliteit (in termen van accuraatheid en volledigheid). De complexiteit van het datalandschap blijft voor de afnemer afgeschermd. De gegevens kunnen geleverd worden via services (API's) of een portaalfunctie voor functionarissen.

- *Dienstverlenend.* De politie is dienstverlenend naar burgers en maatschappij. Dat is zij ook op het gebied van data. Via een portaalfunctie (bijv. politie.nl/mijnpolitie) bieden wij burgers voor zover mogelijk⁹ – naast functionaliteit – op een begrijpelijke wijze inzicht in de gegevens die wij over hen hebben vastgelegd.
- *De taal van de keten.* Op dataniveau moeten we elkaars taal spreken. Met ketenpartners afgestemde betekenis van gegevens, informatiemodellen en –catalogi¹⁰ zijn randvoorwaardelijk voor een goede samenwerking. De politie neemt het initiatief en is een actieve deelnemer als het gaat om de afspraken over gegevensuitwisseling. In dit kader volgt de politie de ontwikkelingen van de systeemfuncties binnen de interbestuurlijke datastrategie.
- *Vertrouwen als doel, transparantie als middel.* De manier waarop wij data inzetten voor bijvoorbeeld AI-toepassingen wordt steeds geavanceerder en moeilijker te doorgronden. De impact van een verkeerde analyse door de politie voor een individu is mogelijk groot. Omdat burgers steeds meer data produceren, en dus transparanter worden, en de politie steeds meer data op een steeds geavanceerdere manier gebruikt, ontstaat scheefgroei in transparantie. Burgers worden als het ware steeds transparanter voor de politie, terwijl de data en technologie die de politie toepast steeds minder transparant is voor de burger. Dit zet het vertrouwen in de politie onder druk. Wij vinden vertrouwen erg belangrijk en daarom willen wij zo transparant mogelijk zijn. De ondergrens is wat er verplicht is op basis van diverse wetten¹¹, de bovengrens de noodzakelijke geheimhouding. De politie kan niet over alles transparant zijn maar het evenwicht tussen noodzakelijke geheimhouding en het belang van openbaarheid over datatoepassingen die aan de fundamentele vrijheden raken, moet gevonden worden. Daarbij kunnen we als politie ook uitleggen waarom we niet altijd volledig transparant kunnen zijn. Waar dat kan stimuleren we echter transparantie, bijvoorbeeld door algoritmes en het gebruik van camera's te publiceren in een register. Ongeacht de transparantie zorgen we ervoor dat datatoepassingen in ieder geval toetsbaar zijn. Daarbij maken we gebruik van ons kwaliteitskader Big Data.

⁷ Common Ground: Een hervorming van de gemeentelijke informatievoorziening, door op een andere manier om te gaan met gegevens. Data worden losgekoppeld van werkprocessen en applicaties. En data worden bevraagd bij de bron, in plaats van ze veelvuldig te kopiëren en op te slaan.

⁸ Knooppunt: De definitie van Knooppunt wordt in het stelsel van basisregistraties als volgt geformuleerd: Een knooppunt is een voorziening of organisatie die het afnemers makkelijk maakt aan te sluiten op beschikbare gegevensbronnen. Het knooppunt werkt als een proactieve intermediair (makelaar) tussen de houders van bronnen en de afnemende organisaties. Het regelt de gegevenslogistiek (integratie, conversie en distributie) en beheert de afspraken en gemeenschappelijke voorzieningen.

⁹ Voor zover de geheimhouding dit toelaat.

¹⁰ Informatiemodel en –catalogus: Een informatiemodel en -catalogus bestaat uit een beschrijving van de informatieobjecten, de bedrijfsregels die op de informatieobjecten van toepassing zijn en berichtendefinities voor mutatie, raadpleging en uitwisseling van de gegevens.

¹¹ Transparantie is verplicht op basis o.a. van de Wet Open Overheid, Algemene Verordening Gegevensbescherming, Wet politiegegevens en de Data Governance Act.

De politie heeft de duurzaamheidsopgave om in 2030 60% CO₂-uitstoot te reduceren ten opzichte van 1990. Het gebruik van data speelt hierin een dubbele rol, aan de ene kant is digitalisering een middel om te verduurzamen, aan de andere kant heeft de groeiende vraag naar dataopslag een negatieve impact op het milieu.

Met het oog op duurzaamheid is het essentieel om dataopslag zo duurzaam mogelijk vorm te geven en de groei van de omvang zo veel mogelijk te beperken. De speerpunten uit de datastrategie leiden tot bewuste keuzes rond data, waaronder opslag, en dragen derhalve bij aan de duurzaamheidsopgave.

Speerpunt 2: Professionele organisatie

Politiewerk is mensenwerk met data als essentieel bedrijfsmiddel. Naast mensen vormt data een cruciale factor voor het behalen van onze missie. Goede verwerking van politie-informatie is vaak het verschil tussen succes en falen van de individuele collega tot de organisatie als geheel. De politie stuurt gericht op het maximaal kunnen benutten van data en op het gebruik daarvan bij de sturing op haar processen.

- *De politie stuurt op data en met data.* De politie gaat gegevens erkennen en behandelen als een strategisch bedrijfsmiddel. Dit start met het beleggen van de verantwoordelijkheid voor gegevens en de dataorganisatie op hoog niveau in de organisatie, data wordt 'chefsache'. Vanuit die verantwoordelijkheid zal ook de sturing op gegevens vormgegeven worden. Dit is een eigen sturingslijn die natuurlijk niet los gezien kan worden van de sturing op processen, de IV-voorziening (waardeketens) of de verwerkingsverantwoordelijkheid. We richten ons op een separate sturingslijn op data omdat processen en IV-voorzieningen een life-cycle kennen die anders is dan die van data: zo overleeft data bijvoorbeeld meestal een applicatie. Door sturing op en beheer van data expliciet in te richten, is er altijd een verantwoordelijke voor de verzameling, analyse en het gebruik van data. We brengen tevens een scheiding aan in de verantwoordelijkheid tussen de vorm en inhoud van data. De verantwoordelijke (op inhoud) zorgt ervoor dat er een kwaliteitssysteem in werking is. Sturing is niet beperkt tot aandacht vanuit de strategische top maar vergt ook managementaandacht voor tactische sturing.
- *Netwerk van experts.* Een datagedreven organisatie bestaat uit een inrichting waarin de benodigde competenties aanwezig zijn voor verzamelen en gebruik van data, maar ook voor het bepalen van de informatiebehoefte en aansluiting vinden vanuit de data bij de operatie. We zorgen dat het primaire proces voldoende wordt ondersteund bij het informatiebeheer. Data-scientists en data-engineers krijgen hierin een expliciete plek. Het is nodig de functies of functionarissen van tactisch en operationeel digitaal informatiebeheer (niet te verwarren met IT-functies) op verschillende niveaus en met verschillende specialisaties te organiseren, dicht bij het primaire proces in de rol van 'datavertaler'. Naast inhoudelijk experts zorgen we er ook voor dat er data stewards komen die randvoorwaardelijk zijn voor het goed kunnen inrichten en beheren van datakwaliteit en databescherming.
- *Datageletterdheid.* Iedere medewerker is verantwoordelijk voor een kwalitatief hoogwaardige registratie. Het vastleggen en beheren van data is onlosmakelijk verbonden met politiewerk. Het werken met informatie is onderdeel van onze professionaliteit. Iedere medewerker wordt getraind om goed zijn/haar werk goed te kunnen uitvoeren, ook op het gebied van data. Hoe kwalitatief goede data een bijdrage levert aan het politiewerk en hoe data kan worden benut, krijgt meer aandacht in het onderwijsaanbod van iedere medewerker. Leidinggevenden worden getraind om leiding te geven aan processen waar data leidend is.

Speerpunt 3: De optimale gegevenshuishouding

De politie zet data in om een effectieve bijdrage te leveren aan veiligheid met behulp van een robuuste informatievoorziening (IV) en met waarborgen via een kwaliteitssysteem.

- *De voortbrenging wordt datacentrisch.* De Politie kiest een IV-inrichting die optimaal gericht is op de verwerking van gegevens met architectuur als basis en de wet als uitgangspunt. We koppelen

data waar mogelijk los van systemen en leggen deze eenmalig vast via gestandaardiseerde interfaces waarbij we werken onder gegevensarchitectuur inrichten¹².

Door te werken onder gegevensarchitectuur waarborgen we dat we voldoen aan de vereisten van *privacy, security & duurzame toegankelijkheid by design* waaronder eenmalig beheer. Daarbij worden de gegevens beter deel- en combineerbaar.

Het dataknooppunt dat we gebruiken voor samenwerking (zie speerpunt 1) is een afgeleide van het knooppunt dat we intern gebruiken. De generieke voorziening politiedata laten we doorgroeien tot een volwaardig knooppunt. We maken daarbij gebruik van standaard interfaces (API's) en volgen nauwgezet de ontwikkeling van andere dataknooppunten. Ook worden technologische ontwikkelingen zoals op het gebied van Privacy Enhancing Technologies gevolgd en wordt het mogelijk gemaakt deze toe te passen waar dat meerwaarde heeft.

Er komt één set met geharmoniseerde informatiemodellen met begrippen en definities. Per domein kunnen er meerdere modellen zijn die aanvullend beschrijven hoe de gegevens worden vastgelegd. Zo realiseren we dat er één centraal implementatie-onafhankelijk model komt dat voor gehele politie geldt met uitbreidingen voor specifieke domeinen. Dit maakt het mogelijk platformonafhankelijke toepassingen te ontwikkelen, zonder dat de gegevenshuishouding verder versnippert.

- *Ontwikkeling van datatoepassingen binnen kaders.* Gezamenlijke kaders professionaliseren, verbinden en versnellen. Qua proces sluiten we aan bij de intelligenciestandaard van de politie: het CSAE-model¹³ (Collect, Store, Analyse, Engage). Deze indeling maakt het mogelijk om per processtap de juridische en ethische kaders en de toetsbaarheid te implementeren. Daarbij kunnen per processtap verschillende verantwoordelijkheden en IV-ondersteuning ingericht worden.

De ontwikkeling van Big Data en AI versterken elkaar. Er is veel informatie beschikbaar en de mogelijkheden om de gegevens efficiënt op te slaan zijn navenant. AI-toepassingen zijn noodzakelijk om deze informatie te duiden en deze presteren beter als zij getraind worden met een brede dataset. Bij het verwerken van data zijn legitimiteit en beschikbare financiële middelen een randvoorwaarde. Essentieel is dat continu een afweging wordt gemaakt tussen het verwerven van data, het verwerken van data via toepassingen en de benodigde expertise van medewerkers.

- *Rekening houdend met de bron en soort data.* De bron en soort data is bepalend voor de manier waarop we daarmee omgaan. We onderscheiden daarin vier hoofdcategorieën:

1. Waarnemingen: data uit sensoren, in beslaggenomen data, open source intelligence of door derden geleverde multimedia.
2. Registraties: data uit de operatie of bedrijfsvoering die wij gebruiken in onze registratieve systemen.
3. Business Intelligence: via bewezen en gecontroleerde procedures (opgewerkte) data voor bevraging, uitwisseling, analyse en besturing.
4. Onderzoek en innovatie: het domein waarin onderzoek en experimenten leiden tot nieuwe inzichten en kennis.

Bij alle toepassingen borgen we privacy, security en duurzame toegankelijkheid by design (PSDbD) al bij het ontwerp. Bij meer innovatieve AI-modellen gelden daarbij nog andere uitdagingen, zoals reproduceerbaarheid, uitlegbaarheid en transparantie.

- *Redenen van wetenschap en de chain of evidence.* De gegevens die de politie in haar beheer heeft kennen een gedefinieerde levenscyclus. Dat houdt in dat van ieder informatieobject bekend is wat de bron is van de informatie, waar en waarvoor we de gegevens gebruiken en wie verantwoordelijk is. Met deze kenmerken (metagegevens) kunnen we vaststellen wat het verwerkingsdoel, de toegang, de deelbaarheid, de authenticiteit, de betrouwbaarheid en rubriceringsniveau is. Kortom, deze metagegevens vormen de basis voor het professioneel omgaan met data. Mede daardoor kunnen we medewerkers toegang geven tot op dataniveau en kunnen we gegevens en functionaliteit scheiden. Gegevens worden voorzien van de redenen van wetenschap, oftewel de zeven gouden w's van data:

1. Wie is verantwoordelijk en wie heeft gewijzigd, gecreëerd, etc?
2. Wat is het beveiligingsniveau?
3. Waar bevindt het zich en waar komt het vandaan?
4. Waarmee controleren we de integriteit?

¹² Gegevensarchitectuur: Dit gaat vooral om de "vorm" van de gegevens. Dit betreft informatiemodellen waarover de politie beschikt.

¹³ [Whitepaper Towards Data Scientific Investigations](#), Erik van de Sandt, c.s.

5. Op welke wijze zijn de gegevens getransformeerd?
 6. Wanneer zijn de gegevens gecreëerd en wanneer worden ze verwijderd, vernietigd of gearchiveerd?
 7. Waarom hebben we deze gegevens(grondslag)?
- *Zaaksgericht werken*¹⁴. Informatiebeheer van overheidsinformatie is gericht op openbaarheid en transparantie van de overheid. De vraag wat de overheid heeft gedaan en op basis van welke informatie ze heeft gehandeld, staat centraal en vormt ook het ordeningsprincipe voor alle informatie. Overheidsinformatie wordt daarom geordend op zaken waarbij een zaak een samenhangende hoeveelheid werk is, met een duidelijke aanleiding en een duidelijk resultaat. Operationele (politie- en operationele AVG-) informatie wordt geordend op zaken¹⁵. De reden is hier niet openbaarheid en transparantie maar het voldoen aan de verplichte waarborgen uit de Wpg. Het zaaksgericht werken betekent dat wij op één plaats een zaak registreren en alle overige informatie (onlosmakelijk) aan die zaak koppelen. Het beheer van informatie vindt primair plaats vanuit de zaak.
 - *De IV werkt kwaliteitsverhogend*. Gegevenskwaliteit is de mate waarin gegevens voldoen aan verwachtingen ten behoeve van het gebruik (in het bedrijfsproces). De politie ontwikkelt IV-toepassingen die gericht zijn op het verhogen van de kwaliteit van gegevens. De politie-IV moet ondersteunen dat data vindbaar, toegankelijk, uitwisselbaar en herbruikbaar is. Een centrale datacatalogus, metagegevens, een schaalbare dataplatform en architectuur leveren een bijdrage daaraan. Maar het betekent ook dat de IV het onmogelijk maakt dat gegevens op plekken terechtkomt waar geen beheer plaatsvindt of (handmatige) invoer plaatsvindt waar dat niet nodig is. Het betekent ook dat de medewerker wordt ondersteund bij en tijdens de invoer, door middel van geautomatiseerde controles en algoritmen. Daarbij wordt mogelijk gemaakt dat eventuele onvolkomenheden in de bron worden gecorrigeerd en daar waar door duiding nieuwe gegevens ontstaan kunnen deze worden hergebruikt.

¹⁴ Zie https://www.noraonline.nl/wiki/Zaakgericht_Werken

¹⁵ Zaak: een zaak wordt gelijk gesteld aan een onderzoek naar subjecten in een concreet geval.

5. Randvoorwaarden en risico's

Deze datastrategie heeft voor het maken van impact kans van slagen als randvoorwaarden daarvoor aanwezig zijn. Tegelijkertijd helpt ervaring met een datastrategie om beter zicht te krijgen op noodzakelijke randvoorwaarden. Bij een eerste datastrategie als deze is er daardoor sprake van een soort van kip-ei-probleem. We definiëren daarom de randvoorwaarden en acties hier op hoofdlijnen, in een apart meerjarig-actieplan werken we concrete doelen, acties en resultaten uit. Het meerjarig actieplan werken we jaarlijks in de reguliere plancycclus van de politie bij. Een doorkijk op de vervolgstappen is opgenomen in bijlage IV.

Een datastrategie niet een strategie met data

Dit document beschrijft met name de richting waarin de politie haar informatiehuishouding dient te richten. Het is niet de intentie om in dit document te bepalen welke gegevens door de politie verwerkt moeten worden en met welke interventies de beste resultaten worden bereikt. Sterker nog, daar moeten we niet in willen kiezen maar ons gedreven door waarde(n) laten leiden. Teveel dataprojecten mislukken juist omdat de meerwaarde dan wel de waarborgen uit het oog worden verloren.

Draagvlak en bewustwording: wennen aan een nieuw bedrijfsmiddel

Vooraf wanneer we data structureel gaan beheren, kunnen we er het maximale rendement uit halen. Eigenlijk is het vergelijkbaar met ieder ander bedrijfsmiddel. Het is daarbij van belang om met elkaar die ontwikkeling door te maken. Immers, alleen wanneer ieder zijn/haar verantwoordelijkheid neemt, dan gaat het stelsel werken. Of we met elkaar die verandering weten door te maken, is niet vanzelfsprekend.

Benodigde middelen: gelijke tred met de IV-kosten

In lijn met de IV strategie kan gesteld worden dat een voortschrijdende digitalisering gaat leiden tot meer en meer data die opgeslagen, beheerd en ontsloten moeten worden. In de IV-strategie wordt de verwachting uitgesproken dat de totale IV-kosten de komende jaren zullen stijgen naar 15% van de politiebegroting. De investeringen die noodzakelijk zijn om de informatiehuishouding op een professioneel niveau te krijgen, houden gelijke tred met de investeringen uit de IV-strategie. De investering op het vlak van de gegevenshuishouding worden naar verwachting gematigd door betere aansluiting op wet- en regelgeving, een actievrije bijdrage aan overheidsbreed beleid en door het realiseren van maatschappelijke meerwaarde, op efficiënte en effectieve wijze. Het niet volgen van de datastrategie zal daarentegen tot een extra toename van de kosten leiden.

Professionele organisatie

De datahuishouding moet beheersbaar zijn en beheerd worden. De belangrijkste randvoorwaarden daarvoor is in de eerste plaats dat de gegevensarchitectuur structureel aandacht verdient en vervolgens moet een vorm van datamanagement zoals bijvoorbeeld data stewards ingericht zijn binnen de organisatie, waarin rollen en verantwoordelijkheden zijn benoemd en ingevuld. Daarbij kan aangesloten worden bij standaarden (zoals DAMA DMBOK¹⁶) en initiatieven zoals de ontwikkeling van een centrale dataorganisatie en het onderzoek naar de positionering van de CDO binnen de overheid.

Zicht op data

Met het alsnog groeiende belang van data, zoals in de vorige hoofdstukken is toegelicht, moet het zicht op data in hoge mate verbeteren. Om te kunnen verantwoorden, om externe samenwerking aan te kunnen gaan en om acties te ondernemen om kwaliteit te verbeteren dient de politie te weten over welke data ze beschikt en welke kwaliteit er bij de data hoort.

Samenwerking organiseren

Veel randvoorwaarden zijn binnen de organisatie zelf te organiseren. Een belangrijke randvoorwaarde is echter ook de vormgeving van samenwerking met (keten)partners. Daartoe rekenen we uiteraard andere overheden maar ook professionele dienstverlenende private partijen. Deze zijn onmisbaar om de politie te ondersteunen in beheer, beveiliging en ontsluiting van data.

Concurrentie met ander beleid

¹⁶ Data Management Body of Knowledge, een industriestandaard op het gebied van functies en terminologie aangaande datamanagement, zie dama-nl.org.

De IV van de politie kent vele uitdagingen. Met de IV-strategie wordt een belangrijke impuls gegeven om slimmer, sneller en samen te werken aan verbeteringen. De strategie op het vlak van data kan in belangrijke mate profiteren van de noodzakelijke transitie om IV meer in het hart van de organisatie te plaatsen. Tegelijkertijd vereist de aandacht voor de stappen uit deze datastrategie ook een zelfstandige afweging en prioritering en kan er sprake zijn van afwijkende keuzes.

Documentinformatie

Versiegeschiedenis

Versie	Versie datum	Samenvatting van de aanpassing
0.1	24-02-2022	Eerste versie
0.2	18-03-2022	Structurering van de tekst
0.3	04-04-2022	Aanvulling op laatste hoofdstuk
0.44	04-05-2022	Input MT verwerkt
0.45	24-05-2022	Input SIPO verwerkt
0.46	08-06-2022	Input geïnterviewden
0.47	21-06-2022	Input DenI, enkele geïnterviewden
0.48	23-06-2022	Validatie door 5.1.2.e & Associates
0.49	25-07-2022	Input CDO J&V
0.50	15-09-2022	Input Directie Operatiën + toelichting commentaar in bijlage
0.90	19-09-2022	Ten behoeve behandeling KMTO
1.0	19-10-2022	Definitief na besluitvorming KMTO

Distributie

Versie	Verzend datum	Naam
0.1	07-03-2022	Kernteam Visie op data
0.2	19-03-2022	5.1.2.e
0.3	04-04-2022	MT Directie IV
0.4	09-05-2022	MT Directie IV
0.44	19-05-2022	SIPO
0.44	01-06-2022	Driehoek IV (alleen proces besproken)
0.45	24-05-2022	Geïnterviewden en CDO JenV
0.46	15-06-2022	Commissie DenI, 5.1.2.e & Associates
0.48	07-07-2022	MT Staf KL, KLO, Breed Operationeel Overleg
0.49	26-07-2022	Breed Bedrijfsvoeringsoverleg, klankbordgroep I&D
0.90	19-09-2022	Ten behoeve behandeling KMTO